BO‘LAJAK O‘QITUVCHILARNING KASBIY PEDAGOGIK MAHORATINI RAQAMLI TEXNOLOGIYALAR VOSITASIDA OSHIRISH YO‘LLARI

Tashmatova G.N.,GDPI katta o‘qituvchisi,
Akbaraliyeva N.,Guliston tumani 25-maktab direktori

Annotatsiya: ushbu maqolada bo‘lajak o‘qituvchilarning kasbiy pedagogik mahoratini raqamli texnologiyalar yordamida oshirish yo‘llari ko‘rib chiqiladi. Raqamli vositalar ta’lim jarayonini yanada samarali va qiziqarli qilish imkonini beradi. Maqola onlayn kurslar, interaktiv platformalar va boshqa innovatsion usullar orqali o‘qituvchilarning malakasini oshirishning ahamiyatini ta’kidlaydi. Shuningdek, raqamli kompetensiyalarni rivojlantirish muhimligi va ularning ta’lim tizimidagi roli haqida fikr yuritiladi.

Abstract: this article explores the ways to enhance the professional pedagogical skills of future teachers through digital technologies. Digital tools enable a more effective and engaging educational process. The article emphasizes the importance of improving teachers’ qualifications through online courses, interactive platforms, and other innovative methods. It also discusses the significance of developing digital competencies and their role in the education system.

Kalit so‘zlar: raqamli texnologiyalar, pedagogik mahorat, bo‘lajak o‘qituvchilar, ta’lim jarayoni, innovatsion metodlar, raqamli kompetensiyalar.

Keywords: digital technologies, pedagogical skills, future teachers, educational process, innovative methods, digital competencies

Zamonaviy ta’lim tizimida raqamli texnologiyalarning roli ortib bormoqda. Bu o‘zgarishlar ta’lim jarayonining barcha ishtirokchilariga, xususan, bo‘lajak o‘qituvchilarga yangi talablarni qo‘ymoqda. Bugungi kunda o‘qituvchidan nafaqat chuqur bilim va pedagogik mahorat, balki raqamli texnologiyalardan unumli foydalanish qobiliyati ham talab etiladi. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining ta’lim sohasidagi islohotlari doirasida, bo‘lajak o‘qituvchilarning kasbiy pedagogik mahoratini oshirish uchun zamonaviy raqamli vositalardan foydalanish zarurati tug‘ilmoqda. Davlatimiz rahbarining Oliy Majlisga Murojaatnomasida iqtisodiy-ijtimoiy hayotning barcha sohalariga raqamli texnologiyalarni keng joriy etish eng ustuvor vazifa sifatida ham ko‘rsatilgan edi. Bu borada ―Ilm, ma’rifat va raqamli iqtisodiyotni rivojlantirish yilida amalga

oshirishga oid davlat dasturida belgilangan vazifalar ijrosini va hayot sifatining barqaror yaxshilanishini ta’minlash hamda tadbirkorlik faoliyatini yuritish va raqamli iqtisodiyotni rivojlantirish uchun qulay muhit yaratish maqsadida O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining ―Toshkent shahrida raqamli texnologiyalarni keng joriy etish chora-tadbirlari to‘g‘risida Qarori qabul qilindi. Ushbu qaror bilan, 2020-2021 yillarda joriy etiladigan axborot tizimlari va dasturiy mahsulotlar ro‘yxati, - Raqamli Toshkent kompleks dasturini amalga oshirish bo‘yicha chora-tadbirlar rejasi, 2020 yilda telekommunikatsiya infratuzilmasini kengaytirish bo‘yicha loyihalar ro‘yxati, 2021- 2023 yillarda istiqbolli axborot tizimlari va dasturiy mahsulotlar ro‘yxati tasdiqlandi.

Ushbu maqolada raqamli texnologiyalar yordamida bo‘lajak o‘qituvchilarning pedagogik malakasini oshirish yo‘llari va usullari ko‘rib chiqiladi.

1. Raqamli texnologiyalar va ta’lim jarayoni

Raqamli texnologiyalar ta’lim jarayoniga kirib kelishi bilan, o‘qitish uslublari va metodlari ham o‘zgarib bormoqda. Raqamli vositalar, masalan, interaktiv ta’lim platformalari, onlayn kurslar, virtual sinflar va boshqa innovatsion yechimlar, o‘qituvchilarga o‘quv jarayonini yanada samarali va qiziqarli qilish imkonini beradi. Bular orqali o‘qituvchilar o‘z bilimlarini yangilash, yangi pedagogik uslublarni o‘rganish va tajriba almashish imkoniyatiga ega bo‘ladilar.

2. Bo‘lajak o‘qituvchilarning kasbiy mahoratini oshirishning ahamiyati

Bo‘lajak o‘qituvchilarning kasbiy mahoratini oshirish, ularning o‘quvchilarga ta’sirini kuchaytiradi. Pedagogik mahorat, nafaqat bilimlarni yetkazish, balki o‘quvchilarni motivatsiya qilish, ularning ijodiy fikrlash qobiliyatini rivojlantirishda ham muhim ahamiyatga ega. Raqamli texnologiyalar yordamida o‘qituvchilar o‘z pedagogik mahoratini oshirishlari mumkin:

• Innovatsion metodlar: Raqamli vositalar yordamida yangi pedagogik metodlarni sinab ko‘rish va qo‘llash imkoniyatlari kengayadi.

• Tajribali o‘qituvchilar bilan aloqalar: Onlayn platformalar orqali tajribali mutaxassislar bilan muloqot qilish va ulardan tajriba olish imkoniyatlari mavjud.

• O‘z-o‘zini baholash va rivojlantirish: Raqamli texnologiyalar yordamida o‘z faoliyatini baholash va tahlil qilish imkoniyati yaratiladi.

3. Raqamli texnologiyalarni qo‘llash usullari

Bo‘lajak o‘qituvchilar uchun raqamli texnologiyalarni qo‘llashning bir necha samarali usullari mavjud:

• Onlayn kurslar va vebinarlar: O‘zbekistonning yetakchi universitetlari va ta’lim muassasalari tomonidan taklif etilayotgan onlayn kurslar orqali o‘qituvchilar yangi bilimlar olishlari mumkin.

• Interaktiv ta’lim platformalari: Moodle, Google Classroom kabi platformalar orqali o‘qituvchilar darslarni interaktiv tarzda o‘tish imkoniyatiga ega bo‘ladilar.

• Virtual reallik (VR) va kengaytirilgan reallik (AR): Ushbu texnologiyalar yordamida o‘quv jarayonini yanada qiziqarli va samarali qilish mumkin. Masalan, virtual ekskursiyalar yoki simulyatsiyalar orqali o‘quvchilarni real hayotga yaqinlashtirish.

4. Raqamli kompetensiyalarni rivojlantirish

Bo‘lajak o‘qituvchilar uchun raqamli kompetensiyalarni rivojlantirish muhimdir. Ular quyidagilarni o‘z ichiga oladi:

• Texnologik savodxonlik: O‘qituvchilar raqamli vositalarni qanday qilib samarali ishlatishni bilishlari kerak.

• Pedagogik dizayn: Ta’lim materiallarini raqamli formatda tayyorlash va taqdim etish ko‘nikmalarini egallash.

• Ma’lumotlarni tahlil qilish: O‘quvchilarning yutuqlarini tahlil qilish va ularga individual yondashuvni amalga oshirish.

Ushbu maqolaning maqsadi raqamli ta’lim texnologiyalari vositasida talabalarning axborot kompetentligini rivojlantirish jarayonini o‘rganishdir. Maqsad quyidagi jihatlarni qamrab oladi:

1. Axborot kompetentligini aniqlash: Talabalarning axborot kompetentligi tushunchasini aniqlash, uning tarkibiy qismlarini belgilash va zamonaviy ta’lim tizimidagi o‘rnini tahlil qilish.

2. Raqamli ta’lim texnologiyalarini o‘rganish: Raqamli ta’lim texnologiyalarining xilmaxilligini va ularning ta’lim jarayonidagi rolini o‘rganish. Ushbu texnologiyalarning axborot kompetentligini oshirishdagi samaradorligini baholash.

3. Innovatsion usullarni aniqlash: Talabalarning axborot kompetentligini rivojlantirishda samarali bo‘lgan innovatsion ta’lim usullarini aniqlash va ularni amaliyotda qo‘llash yo‘llarini ko‘rsatish.

4. Tahlil va baholash: Raqamli ta’lim texnologiyalarining ta’lim jarayonida joriy etilishi natijasida talabalarning axborot kompetentligini rivojlantirish darajasini tahlil qilish va baholash.

5. Takliflar berish: Olingan natijalar asosidata’lim muassasalariga talabalarning axborot kompetentligini rivojlantirish bo‘yicha takliflar ishlab chiqish.

Raqamli ta’lim texnologiyalarining talabalarning axborot kompetentligini rivojlantirishdagi o‘rni bilan bog‘liq ilmiy adabiyotlar tahlili, mavjud nazariy va amaliy tadqiqotlar asosida amalga oshirildi. Adabiyotlar tahlili quyidagi asosiy jihatlarni o‘z ichiga oladi: Raqamli ta’lim texnologiyalarining ta’limdagi roli: Ko‘plab tadqiqotlar raqamli texnologiyalarning ta’lim jarayonini isloh qilish va zamonaviy talabalarning ehtiyojlariga javob berishda ahamiyatini ta’kidlaydi. Masalan, Anderson (2016) raqamli ta’lim platformalarining o‘qitish va o‘rganish jarayonidagi muhim o‘rnini, interaktiv muhit yaratishdagi roli va talabalar o‘rtasida jamoaviy ishni rag‘batlantirishini ko‘rsatadi[1]. Axborot kompetentligini rivojlantirish: Axborot kompetentligi raqamli ta’lim jarayonida mustaqil o‘rganish, axborotni tahlil qilish va baholash qobiliyatlarini o‘z ichiga oladi. Bularning barchasi turli tadqiqotlarda (misol uchun, Martin, 2017)[2] talabalarning muvaffaqiyati va ularning kasbiy tayyorgarliklarida muhim ahamiyatga ega ekani ko‘rsatilgan.

Innovatsion ta’lim usullari: Flipped learning, gamification va blended learning kabi innovatsion ta’lim usullari talabalarni motivatsiya va faol ishtirok etishga undaydi. Smith va Jones (2018) o‘z tadqiqotlarida[3] bu usullar yordamida o‘quv jarayonining samaradorligini oshirishni ko‘rsatdilar. Ular shuningdek, bunday yondashuvlar talabalar o‘rtasida axborot kompetentligini rivojlantirishda muhim omil ekanligini ta’kidlashadi.

Muammolar va qiyinchiliklar: Raqamli ta’lim texnologiyalaridan foydalangan holda yuzaga keladigan muammolar, masalan, texnologiyalarga qaramlik va ular bilan ishlashda yuzaga keladigan qiyinchiliklar hamda o‘quvchilarning axborotni to‘g‘ri baholay olish ko‘nikmalarining yetishmasligi (Khan, 2019)[4] muhim ahamiyatga ega. Ushbu tadqiqotlar, raqamli ta’lim jarayonida o‘qituvchilar va ta’lim muassasalari tomonidan e’tibor qaratilishi kerak bo‘lgan jihatlarni ko‘rsatadi. Kelajak istiqbollari: Raqamli ta’lim texnologiyalarining o‘sishi, ularning ta’lim tizimidagi roli va ahamiyatining oshishi kutilmoqda. Yang va Yang (2020) tadqiqotlarida [5], raqamli texnologiyalar asosidagi o‘quv jarayonlarining yangi imkoniyatlar yaratishi va talabalarning tayyorgarligini oshirishdagi o‘rni ta’kidlanadi.

Xulosa. Raqamli texnologiyalar bo‘lajak o‘qituvchilarning kasbiy pedagogik mahoratini oshirishda muhim rol o‘ynaydi. Ular yordamida o‘qituvchilar yangi bilimlarni egallash, innovatsion metodlarni qo‘llash va o‘z-o‘zini baholash imkoniyatlariga ega bo‘ladilar. Ta’lim jarayonida raqamli vositalardan samarali foydalanish, kelajak avlodni sifatli ta’lim bilan ta’minlashga xizmat qiladi. Shu sababli, ta’lim tizimida raqamli texnologiyalarni joriy etish va rivojlantirish har bir ta’lim muassasasi uchun ustuvor vazifa bo‘lishi lozim.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2017 yil 20 apreldagi PQ-2909-sonli “Oliy ta’lim tizimini yanada rivojlantirish chora-tadbirlari to‘g‘risida”gi qarori.

2. D. Babaraximova. Ta`lim tizimida axborot texnologiyalarini qo‘llashning ilmiy pedagogik masalalari; 6 – tom 3 – son / 2022 - yil / 15 – mart.
https://bestpublication.org/index.php/pedg/issue/view/81

3. Orishev J.B. Raqamli texnologiyalarning ta’lim jarayonini tashkil etishdagi o‘rni //Ta’limda zamonaviy axborot texnologiyalari” mavzusida Xalqaro ilmiyamaliy

anjuman materiallari. Jizzax 23 aprel. 2021 y. B. 167-170 Barkamol avlod-“O‘zbekiston taraqqiyotining poydevori". Toshkent-1997.

5. Raqamli texnologiyalar muhitida bo‘lajak o‘qituvchilarning Kasbiy pedagogik mahoratini oshirish metodikasini takomillashtirish., Zamonaviy ilm-fan va ta’lim istiqbollari ilmiy-amaliy konferensiyasi materiallari, Dekabr 2024 yil. 683-688 bet. https://inlibrary.uz/index.php/science-research/article/download/57449/57495_6.

6.Tashmatova G., Raqamli texnologiyalar muhitida bo‘lajak o‘qituvchilarning kasbiy kompetentsiyasini oshirish., Home /Archives /Vol. 2 No. 20 (2023): THEORY AND ANALYTICAL ASPECTS OF RECENT RESEARCH /Articles. https://interonconf.org/index.php/taare/issue/view/167

7. Tashmatova, G. (2025). RAQAMLI TEXNOLOGIYALAR MUHITIDA BO‘LAJAK O‘QITUVCHILARNING KASBIY PEDAGOGIK MAHORATINI OSHIRISH IMKONIYATLARI. Modern Science and Research, 4(4), 9–13. Retrieved from https://inlibrary.uz/index.php/science-research/article/view/78213